LAUSUNTO 16.10.2017

Suomen Olympiakomitean
Huippu-urheiluyksikkö

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

1) ASIA: Miten edistetään urheilijoiden toimeentuloa ja ammattiin valmistumista?

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivitys- ja tiedejaosto on pyytänyt Suomen Olympiakomitean Huippu-urheiluyksiköltä (HUY) lausuntoa urheilijoiden toimeentulosta ja ammattiin valmistumisesta

2) OLYMPIAKOMITEAN LAUSUNTO

Urheilijoiden sosioekonominen asema tämän hetken Suomessa aiheuttaa tehtyjen selvityksien mukaan suuria haasteita maailman huippua tavoitteleville nuorille aikuisurheilijoille. Toisen asteen toimivan urheiluoppilaitosjärjestelmän jälkeen urheilun ja opiskelun yhdistäminen on ajankäytöllisesti ja taloudellisesti hyvin haastavaa. Opintoaikojen ja opintotuen kiristykset heikentävät mahdollisuuksia kaksoisuran toteuttamiseen. Huippua tavoittelevan urheilijan on välttämätöntä ajankäytöllisistä syistä aikatauluttaa opintoja pidemmälle ajalle. Opintotuki ei täten riitä perustoimeentuloksi.

Kansainvälistä menestyspotentiaalia omaavat urheilijat saavat lajiliitoilta kohtuullisen hyvin tukea urheilun ja valmentautumisen kuluihin. Noin 200 yksilölajien kärkiurheilijaa on myös Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön yksilötuen piirissä. Niiden vaikuttavuus on kuitenkin heikko, jos perus sosioekonominen asema ei mahdollista tavoitella huippumenestystä urheilussa.

Urheilija-apurahat tuen kivijalkana

Yksi tärkeimmistä urheilijoiden sosioekonomisen aseman tukipilareista on urheilija-apurahajärjestelmä. Urheilija-apurahan tavoitteena on luoda urheilijan ammattimaiselle ja päätoimiselle valmentautumiselle taloudelliset edellytykset. Apurahan merkitystä lisää se, että sitä voidaan käyttää suoraan elämisen kustannuksiin toisin kuin valmennustukia. HUY on joutunut priorisoimaan tehostamistukiaan kansainvälisellä huipulla oleville tai sinne pyrkiville urheilijoille ja joukkueille taatakseen kansainvälisesti kilpailukykyisen valmentautumisen edellytykset. Samassa

yhteydessä on ajatuksena ollut pitää apurahan saajien pohja mahdollisimman laajana, jonka vuodelle 2017 myönnetty lisäraha on mahdollistanut. Näin tukimuodot toimivat toisiaan täydentäen yhtenä kokonaisuutena.

Apurahan hakukriteerit ovat kohtuullisen tiukat ja rajaavat sellaisenaan tiukasti hakijoiden määrää; vuonna 2017 apurahaa haki 454 ja se myönnettiin 220 urheilijalle eli 48,4 prosentille hakijoista. Vuodelle 2017 lisätyn tukisumman (500 000 euroa) turvin apurahaa sai 53 urheilijaa enemmän kuin vuonna 2016. Vuonna 2017 apurahan saajista kolmannes (71 kpl, 32,3%) oli alle 23-vuotiaita. Laaja tukipohja näkyi 2017 myös tukilajien määrässä, sillä apurahaa saaneet urheilijat edustivat yhteensä 39 eri urheilulajia ja mm. palloilulajien urheilijoiden tukipottia kyettiin nostamaan lähes 60 prosentilla.
Esimerkkinä lisärahan turvin tehdyistä laajennuksista käy vaikkapa joukkuelajeista naisten jääkiekon maajoukkueen kahdeksan urheilijan apuraha, joka on erittäin tärkeä tuki joukkueen matkalla kohti olympiamitalia. Myös maailmanmaineeseen ponnistaneen Lauri Markkasen harjoittelua Helsinki Basket Academyssa on turvattu apurahan turvin viimeiset kaksi vuotta.

Akatemioiden kautta kanavoitu tuki palvelee laajaa joukkoa

Valtaosa nuorista urheilijoista on Suomessa kiinnittynyt urheiluakatemioihin. Urheiluakatemiat ovat monilajisia urheilun ja opiskelun keskittymiä, joiden kolme keskeistä tavoitetta ovat päivittäisvalmennus, kaksoisura ja osallistuva asiantuntijatoiminta. Kaikkiaan urheiluakatemioissa on eri puolilla Suomea yli 12 000 urheilijaa aina yläkouluikäisistä nuorista urheilijoista alkaen Olympiaurheilijoihin saakka.

Vuonna 2017 nuorten urheilijoiden tukemiseen saatu lisäresursointi on pääsääntöisesti kohdennettu kärkiurheilijoille sekä potentiaalisimmille 18-22 –vuotiaille urheilijoille suurimpien urheiluakatemioiden kautta. Entistä paremmin toimivat urheiluakatemiat sekä niihin syntyneet asiantuntijaverkostot auttavat kärkiurheilijoiden lisäksi myös nuoria, huipulle pyrkiviä urheilijoita. Urheiluakatemioiden kehittäminen on suomalaisen urheilun menestyksen kannalta erittäin tärkeää, sillä kansainvälisessä vertailussa laadukkaat toimintaympäristöt on todettu yhdeksi tärkeimmistä urheilumenestystä selittävistä tekijöistä.

Vuodelle 2017 myönnetty 300 000 euron lisäresursointi urheiluakatemioiden asiantuntijatoimintaan on mahdollistanut erityisesti urheilijoiden terveydenhuollon järjestämisen niin, että kustannukset urheilijalle ovat olleet erittäin maltillisia. Lisäksi urheilijalle tärkeitä lihashuollon, ravitsemuksen ja psyykkisen valmennuksen asiantuntijapalveluita on kyetty järjestämään päivittäisen valmennuksen yhteyteen. Näillä toimenpiteillä on kyetty edistämään vammojen ennaltaehkäisyä ja lisäämään terveitä harjoittelupäiviä.

URA-säätiö edistää yhteiskuntavastuullista huippu-urheilua

Lisäresursointia on hyödynnetty myös Urheilijoiden ammattienedistämissäätiön (URA) toiminnassa. Presidentti Urho Kekkosen toimesta perustettu URA-säätiö on jakanut urheilijoille opiskeluapurahoina jo yli 4 miljoonaa euroa vuodesta 1972 lähtien. URA-säätiön tarkoituksena on edistää yhteiskuntavastuullista huippu-urheilua tukemalla urheilijoiden kaksoisuraa. Mahdollisuus apurahan saamiseen kannustaa urheilijoita suunnittelemaan opintoja ja viemään niitä eteenpäin

urheilu-uran ohessa tai heti sen jälkeen. Apurahan kriteerinä oleva opintopistevaatimus on mitoitettu siten, että se mahdollistaa täysipainoisen satsaamisen urheilu-uraan.

URA-apurahalla on erityisen tärkeä merkitys huippu-urheilu-uran alkuvaiheessa, kun tukea ei vielä ole muualta juuri saatavilla. Samanaikaisesti nuorta urheilijaa kohtaavat suuret haasteet ja elämänmuutokset. Toisaalta URA-apuraha on tarkoitettu myös helpottamaan urheilu-uransa loppuvaiheessa olevia urheilijoita heidän urasiirtymässään.

Lukuvuodelle 2016-17 opiskeluapurahan saaneet urheilijat edustivat neljääkymmentä eri lajia; kesä- ja talviolympialajeja, ei-olympialajeja ja vammaisurheilua. Apurahan saajista 55 % oli miehiä ja 45 % naisia. Yli 60 % apurahan saajista opiskeli yliopistossa, reilu viidennes ammattikorkeakoulussa ja 15 % ammatillisessa oppilaitoksessa.

Eduskunnan vuodelle 2017 myöntämä korotus URA-säätiön avustukseen (135000 -> 300000 euroa) tarkoittaa sitä, että lukuvuodeksi 2017-18 apurahaa on voitu korottaa kahdesta tuhannesta kolmeen tuhanteen euroon. Tämä kompensoi merkittävällä tavalla korkeakoulussa opiskelevien urheilijoiden kohtaamaa opintorahan leikkausta, sillä tuki vaikuttaa suoraan opiskelijaurheilijan sosioekonomiseen tilanteeseen. Toisaalta myös apurahan saajien määrää pystytään aiempaa suuremman avustuksen ansiosta kasvattamaan lähes 50 prosentilla noin seitsemästäkymmenestä runsaaseen sataan. Tämä onkin tarpeen tilanteessa, jossa hakijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Lukuvuodelle 2017-18 apurahaa haki 420 opiskelevaa urheilijaa.

3) TOIMENPIDE-EHDOTUS

Huippu-urheiluyksikkö pitää tärkeänä, että menestyspotentiaalia omaavien nuorten urheilijoiden taloudellista tukemista jatketaan vuonna 2017 aloitetun lisäresursoinnin suunnassa. Toivomme, että vuodelle 2017 kasvaneet summat urheilija-apurahoissa, URA-säätiön avustuksessa ja urheiluakatemioihin kohdennettavassa asiantuntijatuessa eivät jää kertaluontoisiksi lisätuiksi. Esitämme, että kokonaissummat pysyvät vastaavalla tasolla myös vuonna 2018. Näin pystymme kestävämmin tukemaan suomalaisia huippu-urheilijoita heidän urapoluillaan.

Mika Kojonkoski
Huippu-urheiluyksikön johtaja
Suomen Olympiakomitea
mika.kojonkoski@olympiakomitea.fi